

Taina singurei metope șterse de pe *Columna lui Traian* (Roma – Italia)

de Conf. Univ. dr. George V Grigore

Ca și minune a antichității, *Columna lui Traian* din Roma este o adevărată „carte – album” scrisă în piatră și dedicată celor două războaie daco – romane de acum 2000 de ani. Am fost acolo în vara anului 2015 și am privit uimit aceste sculpturi ce au 2000 de ani, ca un autentic Badea Cârțan român.

Printre secretele nedescifrate de pe *Columna lui Traian* putem menționa: moartea lui Decebal, eroismul dacilor din Sarmizegetusa, măcelul de la Tapae și răpirea prințesei dace. Scena morții marelui rege Decebal a fost ilustrată pe *Columna lui Traian* de la Roma (Italia) în detaliu, iar sculptorii care au realizat-o au fost apreciați pentru măiestria de care au dat dovadă. Sinuciderea regelui dac se numără printre imaginile memorabile ale monumentului triumfal al Romei antice, alături de secvențe la fel de dramatice, cum sunt cea a răpirii prințesei dace (sora lui Decebal?) și a luptelor încrâncenate de pe fortificațiile aflate la Sarmizegetusa Regia și Tapae. Ridicată din ordinul împăratului Traian, pentru a comemora războaiele romanilor de cucerire a teritoriilor Daciei, *Columna lui Traian* oferă informații impresionante despre strămoșii noștri. Columna prezintă și numeroase scene emoționante. Una dintre cele mai dramatice secvențe este cea a morții regelui Decebal, după cucerirea Sarmizegetusei de către armatele romane. Urmărit și încolțit de legiunile romane, Decebal își curmă viața cu acel cuțit specific dacilor, tip sica, înainte de a cădea în mâinile dușmanilor. Scena CXLV (116) este descrisă astfel de cercetătorul Radu Vulpe, autor al volumului „*Columna lui Traian*”:

„Opt călăreți romani, cu coifuri, scuturi și lănci, vin din stânga, pe două drumuri diferite. Mișcările lor sunt cu atât mai violente, cu cât sunt situați mai aproape de centrul scenei. Trei dintre ei amenință cu lăncile un pileat căzut la rădăcina unui stejar – personajul principal al scenei, regele dacilor. Încercarea de a se refugia dincolo de munți i-a fost zadarnică. Dușmanii, informați asupra drumului ce-l alesese, l-au încercuit și i-au tăiat calea: în dreapta stejarului – care, de data aceasta, nu închide scena – se văd doi călăreți romani sosind de la dreapta spre stânga. Forțele romane implicate în acțiunea de capturare a lui Decebal sunt însemnate; cei 10 călăreți care le reprezintă poartă pe scuturi emblemele a cel puțin 5 unități. Ele au lichidat garda regelui: doi pileați zac printre picioarele cailor, cu stânga încleștată pe scut, cu sabia curbă căzută din mână. Numai Decebal trebuia cruțat, pentru a împodobi, la Roma, alaiul triumfal al împăratului biruitor. Gestul comandantului roman care, aplecat mult pe gâtul calului, întinde mâna cu degetul mare întors în sus, îi promite celui înfrânt viața. Zadarnic! Înainte de a fi atins de mâinile urmărilor, Decebal, într-o atitudine maiestuoasă și sfidătoare, își taie gâtul cu sabia-i curbă. Artistul Columnei l-a surprins în cădere, cu genunchiul stâng în pământ, cu mâna stângă, crispată pe marginea mantiei, atingând rădăcina stejarului. Picioarul drept a alunecat lângă scutul mare, bogat împodobit. Cu ultima privire își înfruntă dușmanii”, scrie Radu Vulpe, în „*Columna lui Traian*” (ciMEC, 2002). Următoarea scenă îi prezintă pe cei doi fii ai regelui dac, smulși de lângă cadavrul acestuia, de soldații romani. Trupul lui Decebal a fost decapitat, iar capul său a fost adus la Rainstorum, o localitate necunoscută (încă neidentificată pe teren; posibil Deva sau Rășinari) unde ar fi existat un castru roman, apoi a fost adus ca trofeu la Roma. A fost expus pe „*Scările Gemonii*” de pe râpa Capitoliului, iar în final a fost aruncat în apele Tibrului, potrivit istoricilor. Imagini macabre sunt prezentate în mai multe scene de pe *Columna lui Traian*. Astfel, în Scena XXIV, care înfățișează Bătălia de la Tapae, apar soldați din legiunile auxiliare romane ținând în mâini două capete de daci, pe care

le arată împăratului Traian. Alte scene prezintă soldați ai Daciei decapitați sau capete de daci înfipite în pari. Secvențe ale tragediilor arată cât de crâncene au fost luptele dintre daci și romani. Emoționante sunt scenele care prezintă asediul final al romanilor asupra capitalei Daciei, Sarmizegetusa. Una dintre ele (CXVIII) prezintă un sol dac, îngenuncheat în fața lui Traian, cerând îndurare, dar fiind refuzat de împăratul roman. În secvențele următoare acesteia, dacii sunt ilustrați dând foc clădirilor și tunului de lemn din interiorul cetății, din dorința de a devasta așezarea, înainte de a fi cucerită de romani. Un episod ciudat este înfățișat în scenele CXX-CXXI (101-102), în care apărătorii cetății dace întind brațele pentru a primi vase din care sorb apă sau otravă. În aceeași scenă este prezentat un pileat întinzând mâinile spre cer. Dacii înfrânți și uciși în luptă sunt alăturați tabloului tragic al asediului final asupra Sarmizegetusei. *„Până în zilele noastre, cercetătorii au explicat unanim aceste dramatice scene drept aspecte ale unei sinucideri în masă a fruntașilor daci, care ar bea otravă pentru a nu cădea vii în mâinile cuceritorilor romani. Numai că, în această interpretare, concepută sub obsesia doctrinei disprețului de moarte, atât de lăudat de autorii antici la geto-daci, se neglija amănuntul esențial că respectiva doctrină exalta nu sinuciderea în sine, ci moartea eroică în luptă”*, afirma cercetătorul Radu Vulpe, în volumul său, *„Columna lui Traian”*. O scenă aparte de pe *Columna lui Traian* prezintă episodul capturării surorii lui Decebal. În scena cu numărul XXX este ilustrat Traian, însoțit de doi adjutanți, asistând la îmbarcarea pe o corabie a unei tinere femei dace, de rang înalt. Prizoniera este arătată ținând un prunc la sân și salutând de despărțire un grup de femei dace. Împăratul este înfățișat acordându-i femeii o atenție deosebită. *„O dată acceptată interpretarea scenei XXX ca referindu-se la deportarea unei femei dace de rang deosebit, nu e decât foarte normal să ne gândim la identitatea acesteia cu sora lui Decebal, care a fost capturată de către Laberius Maximus”*, informa Radu Vulpe. Potrivit istoricilor, momentul este semnificativ pentru modul în care au decurs tratativele de încheiere a primului

război daco-roman, din vremea împăratului Traian. Poporul dac, afirma Radu Vulpe, nu i-ar fi iertat regelui său sacrificarea evitabilă a unui membru al familiei sale, de aceea, răpirea surorii lui Decebal a contribuit la acceptarea chiar a unei păci umilitoare pentru daci. *„Traian cuceri munții fortificați și găsi între zidurile lor armele, mașinile de război și steagul, care fuseseră mai înainte luate de la Fuscus. De aceea și mai ales pentru că Maximus capturase în același timp și pe sora lui Decebal, și o cetate puternică, regele dac se arăta gata să consimtă la tot ceea ce i s-ar porunci, nu în intenția de a se ține de cuvânt, ci de a mai răsufla deocamdată“*, informa istoricul antic Dio Cassius.

După scena sinucideri marelui rege dac Decebal, următoarea scenă îi prezintă pe cei doi fii ai regelui, smulși de lângă cadavrul acestuia, de soldații romani. Trupul lui Decebal, după cum am mai prezentat anterior, a fost decapitat, iar capul său (și mâna dreaptă) a fost dus ca trofeu la Roma. Aici a fost expus pe „Scările Gemonii“ de pe râpa Capitoliului, iar în final a fost aruncat în apele Tibrului, potrivit istoricilor. *„Ciudat este faptul că relieful în care capul lui Decebal este prezentat pe scut sau pe o tavă a fost distrus prin ciocănire minuțioasă. Nu se mai văd decât contururile care sugerează despre ce este vorba: un castru, în interiorul căruia se vede un cort militar, în fața căruia doi soldați romani prezintă unei mulțimi un scut pe care este așezat un cap uman. Cine a distrus această scenă și de ce? Cine putea ajunge la vârful Columnei cu ciocanul și ce l-a determinat să șteargă această scenă? Căci nu este vorba despre o distrugere accidentală, nici produsă de eroziune din cauza intemperiilor. Este mâna cuiva care a vrut să dispară din istorie acest cumplit episod. Unii specialiști au oferit o interpretare total necredibilă: creștinii ar fi șters scena! În 1536, soclul Columnei a fost eliberat din ruinele forului lui Traian din ordinul papei Paul al III-lea. Marele arhitect Fontana s-a ocupat de restaurarea lui, începând cu 1558. Între 1589 și 1590, în locul statuii lui Traian din vârful*

Columnei, dispărută încă din Antichitate, a fost pusă statuia Sfântului Petru. Se presupune că scena despre care vorbim a dispărut atunci, deoarece atingea sensibilitatea creștinilor. Pe Columnă însă apar reprezentări cel puțin la fel de macabre: soldați romani prezentând împăratului capete de daci, capete de daci înfipte în pari în fața unui castru, un soldat ținând în dinți un cap de dac desprins de corp etc. Apoi, pentru secolul al XVI-lea, astfel de reprezentări nu erau macabre. Mai mult, creștinii erau familiarizați din Noul Testament cu imaginea Salomeei purtând tava cu capul Sfântului Ioan Botezătorul. Să fie vorba de apărarea memoriei lui Traian, prezentat ca un ucigaș, cum au sugerat alți cercetători? ”, se întreabă dr. Aurora Pețan, care a studiat această problemă în amănunt. Unii specialiști cred că creștinii ar fi șters scena mai târziu, deoarece, la începutul secolului al XVII-lea, când Ludovic al XVI-lea a comandat o copie a Columnei, artistul Pietro Santi Bartoli a executat copii de detaliu de pe scenele Columnei, iar secvența despre care vorbim apare în lucrarea sa. De altfel, un album cu reproducerile lui Bartoli a fost dăruit Bibliotecii Astra din Sibiu de către Badea Cârțan, care a adus în desaga sa de la Roma acest neprețuit document pe care, ca și în alte cazuri, cercetătorii continuă să-l ignore. „Cei care au atribuit gestul distrugerii creștinilor din secolul al XVI-lea nu au cunoscut suficient istoria Columnei. Între ei se numără și cel mai mare expert al Columnei, Conrad Cichorius (sfârșitul sec. al XIX-lea). Poate vreunul dintre împărații Romei de origine dacică, despre care istoria noastră nu pomenește niciodată, a vrut să răzbune într-un fel soarta tragică a dacilor. Sau poate altcineva, mult mai târziu, căci unele scrieri despre daci încă erau citate în secolul al VI-lea. Sau poate e doar o simplă răzbunare a sorții... Oricum ar fi, important este că, de-a lungul vremii, durerea și revolta pentru înrobirea Daciei au dăinuit, iar gestul ștergerii de pe Columnă a scenei celei mai umilitoare pentru daci este o dovadă limpede în acest sens”, a mai declarat Aurora Pețan. Dacă avem în vedere legenda orală ce menționează faptul că, la moartea marelui rege Decebal (nume simbolic, preluat odată cu

domnia, așa cum preoții sau călugării se rebotează: „Dece (Zece - IO) – Baal”) zece generali din armata sa geto-dacă și-au luat numele de Decebal, pentru ca numele său „să nu moară”, tot așa și prin martelarea (disparația) scenei în care apare sângeroasa „ofrandă” cu capul și mâna dreaptă marelui rege, se asigură „șansă” nemuririi acestuia și îndepărtarea înjosirii de a fi prezentate pe o tepsie de argint, Senatului Roman, care le-a batjocorit, scuipându-le și aruncându-le, după aceea, pe scările Gemonii (*Scalae Gemoniae*), de pe râpa Capitoliului, unde nefericiții erau aruncați de pe „stânca tarpeană”, fiind expuși publicului, iar apoi aruncați în fluviul Tibru, spre a fi astfel șterși din istorie!

Prin această „trecere în anonimat” a scenei respective de pe Columnă se asigură recuperarea onoarei marelui rege dac Decebal și trecerea sa în eternitate, pe valurile timpului curgător ce asigură nemurirea nemului nostru geto – dac milenar.

Bibliografie:

1) Radu Vulpe - „*Columna lui Traian*” – Editura „ciMEC”, București, 2002.

Surse: wikipedia.org; statuitedaci.ro; columnaluitraian.ro; historia.ro; orizonturiculturale.ro; academia.edu, enciclopediaromaniei.ro, dacoromania-alba.ro; muzeulvirtual.ro

Scena sinuciderii lui Decebal pe Columna lui Traian

Scena dramatică a capturării prințesei dace O scenă aparte de pe Columna lui Traian prezintă episodul capturării surorii lui Decebal. În scena cu numărul XXX este ilustrat Traian, însoțit de doi adjutanți, asistând la îmbarcarea pe o corabie a unei tinere femei dace, de rang înalt. Prizoniera este arătată ținând un prunc la sân și salutând de despărțire un grup de femei dace. Împăratul este înfățișat acordându-i femeii o atenție deosebită.

Scena „martelată” de pe Columna lui Traian – *Muzeul de Istorie a României din București*. Trupul lui Decebal a fost decapitat, iar capul său a fost adus la Rainstorum, o localitate necunoscută unde ar fi existat un castru roman, apoi a fost adus ca trofeu la Roma. A fost expus pe „Scările Gemonii” de pe râpa Capitoliului, iar în final a fost aruncat în apele Tibrului, potrivit istoricilor.

Columna lui Traian - Reconstituire

Columna lui Traian - Reconstituire

Columna lui Traian - Reconstituire

Autorul George V Grigore la Roma (Italia) , „salutând” Columna lui Traian - 2015

Soția mea, Daniela Grigore la Roma (Italia) , în fața Columnei lui Traian - 2015